

MINISTERSTWO
ROLNICTWA
I ROZWOJU WSI

GROWID

Gospodarstwa opiekuńcze w rozwoju obszarów wiejskich wobec wyzwań demograficznych

Narodowe Centrum
Badań i Rozwoju

MINISTERSTWO
ROLNICTWA
I ROZWOJU WSI

UNIwersytet JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

UNIwersytet ROLNICZY
im. Hugona Kołłątaja w Krakowie

Centrum Doradztwa Rolniczego
w Brwinowie

GROWID

Gospodarstwa opiekuńcze w rozwoju obszarów
wiejskich wobec wyzwań demograficznych

GOSPOSTRATEG – strategiczny program badań naukowych i prac rozwojowych
„Społeczny i gospodarczy rozwój Polski w warunkach globalizujących się rynków”

Warszawa, 3.08.2022 r.

Konsorcjum realizujące projekt GROWID

MINISTERSTWO
ROLNICTWA
I ROZWOJU WSI

Uniwersytet Jagielloński
w Krakowie

Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kołłątaja w
Krakowie

Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie
Oddział w Krakowie

Zakres projektu GROWID

Faza	Koordynator	Zadanie
A (badawcza) 01.01.2019 - 30.06.2020	UJ	1. Modele starzenia się na obszarach wiejskich: wpływ innowacji społecznych na tradycyjne sieci wsparcia osób starszych
	UJ	2. Diagnoza postaw społecznych wobec starości oraz zapotrzebowania na usługi opiekuńcze
	UR	3. Analiza kosztów oraz określenie potencjału samorządów i gospodarstw wiejskich w zakresie usług opiekuńczych na obszarach wiejskich
	CDR	4. Identyfikacja i analiza dotychczas podejmowanych inicjatyw w zakresie łączenia działalności rolniczej i opiekuńczej w Polsce
	CDR	5. Opracowanie modelu gospodarstwa opiekuńczego i strategii jego wdrażania
B (przygotowanie do wdrożenia) 01.07.2020 – 31.08.2022	UR	6. Przygotowanie do zastosowania w praktyce usług społeczno-opiekuńczych oraz popularyzacja wyników badań i nowych rozwiązań
	MRiRW	7. Opracowanie projektu nowych regulacji prawnych oraz budowanie poparcia społecznego dla proponowanych rozwiązań, w prowadzenie działań informacyjno-promocyjnych

Społeczne funkcje rolnictwa

**Rolnictwo jest najzdrowszym,
najbardziej użytecznym
i najszlachetniejszym zajęciem
człowieka.**

- Rolnictwo społeczne w równym stopniu traktowane jako część sektora rolnego i systemu pomocy społecznej
- Liczne przykłady inicjatyw: Norwegia, Holandia, Włochy,

Norwegia

Przeciwdziałanie współczesnym problemom społecznym

Inn på tunet

Systemowe podejście do opieki społecznej w miejskich i wiejskich gospodarstwach rolnych

Usługi społeczno-terapeutyczne realizowane w gospodarstwach rolnych przez spółdzielnie społeczne

Pokoleniowe kategorie rodzin w Polsce

UNIwersytet JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

Kategorie rodzin:	Liczba	%
Rodziny jednopokoleniowe		
Osoby samotne (respondenci mieszkający sami)	537	<u>30,9</u>
Rodziny rówieśnicze (respondenci, małżonkowie, siostry, bracia)	672	38,6
Ogółem	1209	69,5
Rodziny dwupokoleniowe		
Rodziny zstępujące (respondenci, rodzice)	39	2,2
Rodziny postwstępujące (respondenci, dzieci)	404	23,3
Rodziny wstępujące (respondenci, wnukowie)	8	0,4
Ogółem	451	25,9
Rodziny trzy- i czteropokoleniowe		
Rodziny trzypokoleniowe wstępujące (respondenci, dzieci, wnukowie)	55	3,1
Rodziny trzypokoleniowe postwstępująco-zstępujące (respondenci, dzieci, rodzice)	21	1,2
Rodziny trzypokoleniowe wstępująco-zstępujące (respondenci, wnukowie, rodzice)	4	0,2
Rodziny czteropokoleniowe (respondenci, dzieci, wnukowie, rodzice)	1	0,1
Ogółem	81	4,6
Razem	1741	100,0

Model gospodarstwa opiekuńczego – wnioski

1. Definicja i organizowanie gospodarstwa opiekuńczego

- Grupa podopiecznych powinna być definiowana zgodnie z Ustawą o pomocy społecznej (należy podkreślić seniorów jako główną grupę, „narażoną na wykluczenie społeczne”).
- Preferowaną formą prawną gospodarstwa opiekuńczego jest fundacja, która może prowadzić jednoosobową działalność.
- Definicja rolnika (mieszkańca obszarów wiejskich posiadającego odpowiednią infrastrukturę? Mieszkańca, który zakłada przedsiębiorstwo społeczne i korzysta z dotacji UE?) – KRUS?, ZUS?, podatek rolny? nr producenta rolnego?; dwuzawodowcy, emeryci (przekazywanie g.o.)
- Powołanie organizacji zrzeszającej g.o., która przejęłaby obowiązki wykraczające poza standardowe działania (np. różne zdarzenia losowe, wypadki, roszczenia odszkodowania, itp.).
- Pilotaż g.o. powinien trwać min. 2 lata. W pierwszej kolejności, modelowe gospodarstwa powinny być zakładane przez przedsiębiorczych rolników (gospodarstwa agroturystyczne, edukacyjne) oraz innych mieszkańców wsi.

Model gospodarstwa opiekuńczego – wnioski

2. Usługa gospodarstwa opiekuńczego; kontrola

- Kategoryzacja usług opiekuńczych (młodzi seniorzy, starsi seniorzy, seniorzy z niepełnosprawnością fizyczną) oraz grup seniorów pod kątem ich statusu społecznego.
- Łączenie usług dla seniorów nieodpłatnych z odpłatnymi.
- G.o. powinno nawiązywać do tradycyjnego sąsiedztwa; pobyt ok. 6 godzin dziennie (wydłużony w przypadku pracy zawodowej dzieci seniorów).
- OPS jako dysponent usług społecznych (poziom gminy; pozwolenie oraz kontrola g.o. na poziomie województwa). Włączenie do systemu CUS.
- Zgłaszanie usług opiekuńczych usługi (liczba osób i godzin) na kolejny miesiąc traktowana jako gotowość gospodarza do świadczenia usług.
- KGW, organizacje trzeciego sektora jako podmioty uprawnione do prowadzenia g.o.?
- LGD włączające g.o. do LSR (w oparciu o jakie przesłanki; jakie środki?).

Model gospodarstwa opiekuńczego – wnioski

3. Finansowanie, ubezpieczenie, podatki, agroterapia

- Wykorzystanie Funduszu Solidarnościowego.
- Konieczność posiadania przez g.o. nie tylko ubezpieczenia OC jako rolnika (w gospodarstwie będą przebywały osoby szczególnie narażone na wypadki).
- Finansowanie skierowane do g.o., a nie do gmin.
- Czy klientami g.o. mogą być rodzice właściciela? Można rozważyć egzekwowanie orzeczeń o stopniu niepełnosprawności (aby uniknąć podwójnego finansowania); świadczenie pielęgnacyjne nie może być łączone z finansowaniem usług g.o. (podwójne finansowanie).
- Wykorzystanie agroterapii jako formy terapii stosowanej w g.o wymaga odpowiedniej wiedzy; właściciel g.o., obok kursów związanych ze świadczeniem usług opiekuńczych, powinien ukończyć kurs z agroterapii.

Model gospodarstwa opiekuńczego – wnioski

4. Wymogi infrastrukturalne i personel

- Refundacja kosztów związanych z inwestycją lub modernizacją budynku/pomieszczeń, na podobnych zasadach jak w przypadku gospodarstw agroturystycznych (poręczenie ze strony gminy).
- System punktacji uwzględniany w certyfikacji gospodarstw opiekuńczych, w zakresie szkoleń, kursów. Kursy podstawowe – szkolenia cykliczne, okresowe; następnie kursy dla średniozaawansowanych oraz dla zaawansowanych. Zatem, byłyby to szkolenia obligatoryjne oraz fakultatywne.
- Oprócz głównego pomieszczenia, pokój/kącik rekreacyjny z wygodnymi fotelami.
- W terminologii ustawy należy uwzględnić wykorzystanie budynków gospodarczych na cele g.o. (np. zamiast terminu „pokój” jako głównego miejsca w g.o, należy użyć sformułowania „pomieszczenie”).

Model gospodarstwa opiekuńczego – wnioski

5. Wyżywienie i transport

- Oddzielenie kosztów podstawowych, związanych z przyjmowaniem podopiecznych (refundowanych ze środków publicznych), od kosztów wyżywienia, które są niestabilne i gwałtownie rosną.
- W zakresie wyżywienia oferowanego przez gospodarstwa opiekuńcze sugeruje się dowolność, tzn. catering lub wyżywienie własne.
- Transport podopiecznych jako usługa nieobligatoryjna ze strony g.o. Jeżeli będzie włączona do oferty g.o. – powinna być refundowana.

Zespół ds. wdrożenia modelu gospodarstwa opiekuńczego

Zadania Zespołu

- 1) analiza dokumentu pn. „Strategia wdrażania modelu gospodarstwa opiekuńczego” przygotowanego przez konsorcjum GROWID;
- 2) wypracowanie propozycji ram prawnych i zasad służących prawidłowemu i efektywnemu wdrażaniu modelu gospodarstwa opiekuńczego, poprzez wskazanie i rekomendowanie wprowadzenia zmian w obowiązującym systemie prawnym, w tym wprowadzenia definicji rolnictwa społecznego oraz gospodarstwa opiekuńczego;**
- 3) monitorowanie i analizowanie wdrażania modelu gospodarstwa opiekuńczego oraz rekomendowanie bieżących zmian tego modelu w zależności od uwarunkowań politycznych, prawnych, ekonomicznych i społecznych;
- 4) przygotowanie rekomendacji w zakresie przyjęcia Strategii przez Radę Ministrów uchwałą;
- 5) monitorowanie i analizowanie wdrażania Strategii i rekomendowanie jej bieżących zmian w zależności od uwarunkowań politycznych, prawnych, ekonomicznych i społecznych;
- 6) analiza obowiązującego stanu prawnego w kontekście dostępu do usług opiekuńczych świadczonych na obszarach wiejskich;
- 7) opiniowanie i rekomendowanie propozycji rozwiązań strategicznych, programowych, legislacyjnych, finansowych i edukacyjno-szkoleniowych, dotyczących działań w sferze publicznej w obszarze rolnictwa społecznego;
- 8) opracowanie założeń propozycji regulacji prawnych w zakresie gospodarstw opiekuńczych i rolnictwa społecznego;
- 9) wypracowanie zasad współpracy międzyresortowej w zakresie rozwoju gospodarstw opiekuńczych.

Zespół ds. wdrożenia modelu gospodarstwa opiekuńczego

Co chcemy osiągnąć poprzez rozwój gospodarstw opiekuńczych

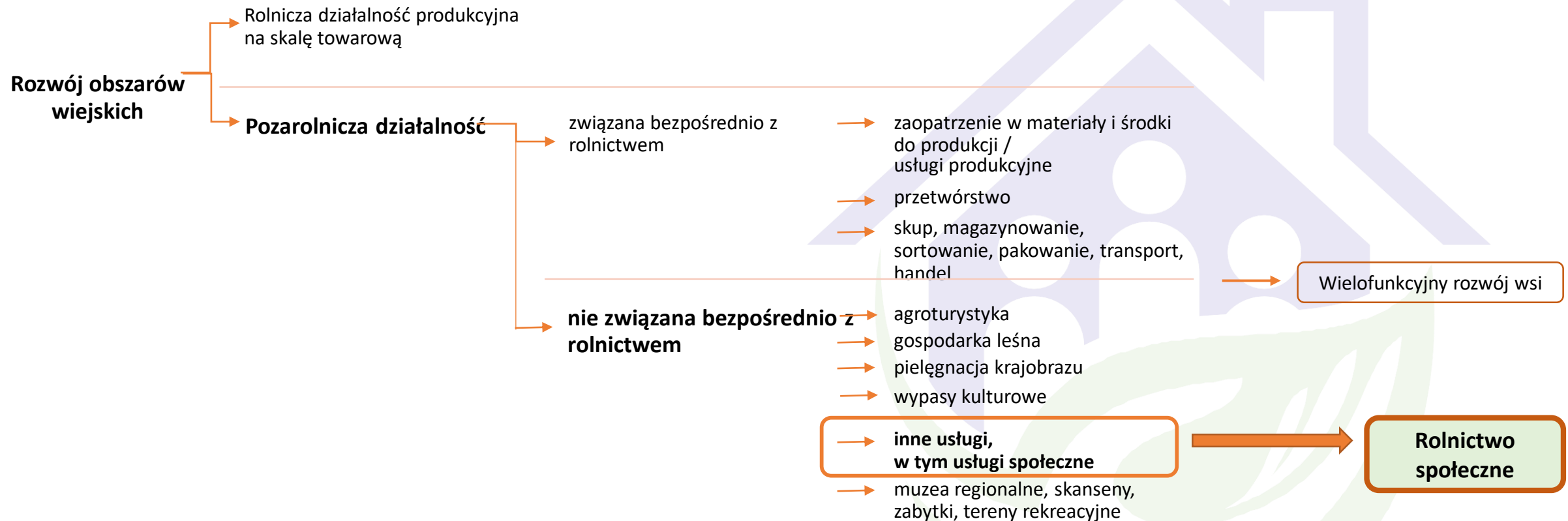
- 1) zminimalizowanie skutków tzw. pułapki demograficznej;
- 2) poprawa dostępu do usług społecznych/opiekuńczych na obszarach wiejskich;
- 3) polepszenie komfortu życia osób potrzebujących wsparcia (wyłączonych społecznie w tym osób starszych, osób z niepełnosprawnościami) i ich rodzin;
- 4) możliwość dywersyfikacji dochodów rolniczych;
- 5) aktywizacja osób biernych zawodowo;
- 6) stały mechanizm wsparcia gospodarstw opiekuńczych (dotychczas tego typu działalność była wspierana jedynie w „trybie projektowym”), co pozwoli na rozwój sieci g.o.

Wdrożenie rolnictwa społecznego - misja publicznego doradztwa rolniczego

Centrum Doradztwa
Rolniczego w Brwinowie

Kierunki rozwoju działalności pozarolniczej

Wdrożenie rolnictwa społecznego - misja publicznego doradztwa rolniczego

Centrum Doradztwa
Rolniczego w Brwinowie

Obszary rolnictwa społecznego

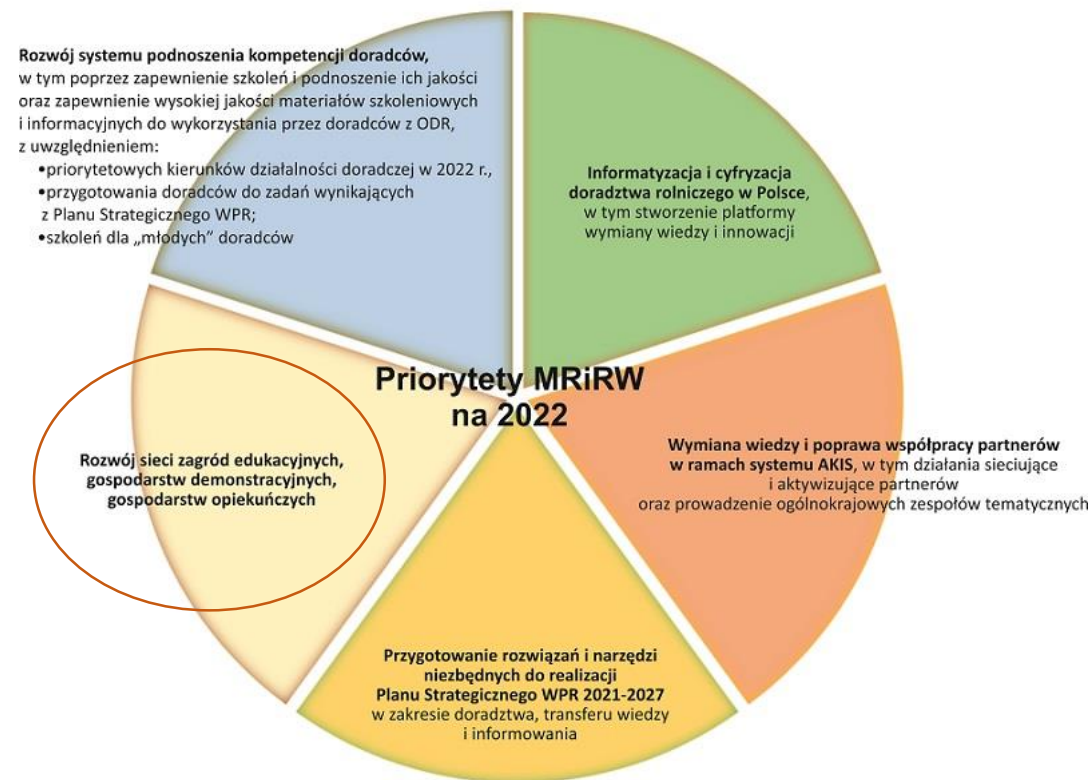
1. Zajęcia reedukacyjne i terapeutyczne

2. Integracja w świecie pracy i włączenie społeczne

3. Działania pedagogiczne

4. Usługi opiekuńcze

Priorytety MRiRW dla Centrum Doradztwa Rolniczego

Wdrożenie rolnictwa społecznego - misja publicznego doradztwa rolniczego

Centrum Doradztwa
Rolniczego w Brwinowie

Zaangażowanie doradztwa rolniczego w rolnictwo społeczne – kluczowe projekty

Poziom regionalny - ODRY

THE WORLD BANK
IBRD • IDA | WORLD BANK GROUP
Budowanie Instytucji na
Rzecz Rozwoju Wsi w
Pilotażowych Regionach
Polski

Szlak Edukacyjnych Zagrod
Agroturystycznych

Szwajcarskie gospodarstwa
edukacyjne inspiracją dla
innowacyjnych działań ..

WOJEWÓDZTWO
KUJAWSKO-POMORSKIE
Zielona opieka
Opieka w zagrodzie

Urząd Marszałkowski
Województwa Lubuskiego
Zielone gospodarstwa opiekuńcze

Początek lat
2000

2009 - 2012

2013-2017

2017-2019

2019 - 2021

2021 - 2023

Poziom krajowy - CDR

Transition Facility
Twinning Project

Zintegrowany system doradztwa
rolniczego Komponent 5
dywersyfikacja

Funkcjonowanie agrotu-
rystycznych gospodarstw
edukacyjnych we Francji

Utworzenie Sieci Zagrod

Program
Uczenie się
przez całe życie

FARMLAND - Farm Activities for
Rural Model Learning And Nature
Didactics

Social farms in V4 countries

Gospodarstwa opiekuńcze – rozwijanie usług
społecznych na obszarach wiejskich

Erasmus+

CARE-T-FARMS - Care Activities Raising
Employment and Training on Farm
Adaptation to Responsible and Mental
Health Services

Innowacyjna działalność gospodarcza -
instrukcje wdrożenia usług na bazie
ogrodu terapeutycznego

Hodowla zwierząt gospodarskich w celu
prowadzenia terapii z udziałem zwierząt

Wdrożenie rolnictwa społecznego - misja publicznego doradztwa rolniczego

Centrum Doradztwa
Rolniczego w Brwinowie

Instrumenty wsparcia w dyspozycji Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie

Krajowa Sieć Obszarów
Wiejskich
KSOW

Sieć na Rzecz Innowacji
w Rolnictwie i na Obszarach
Wiejskich
SIR

Krajowa Sieć Gospodarstw
Demonstracyjnych

Dziękujemy za uwagę

MINISTERSTWO
ROLNICTWA
I ROZWOJU WSI

UNIwersytet JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

UNIwersytet ROLNICZY
im. Hugona Kołłątaja w Krakowie

Centrum Doradztwa Rolniczego
w Brwinowie

www.growid.pl

www.facebook.com/Gospodarstwa.opiekuncze

GROWID

Gospodarstwa opiekuńcze w rozwoju obszarów
wiejskich wobec wyzwań demograficznych

Narodowe Centrum
Badań i Rozwoju

MINISTERSTWO
ROLNICTWA
I ROZWOJU WSI

GROWID

Gospodarstwa opiekuńcze

w rozwoju obszarów wiejskich
wobec wyzwań demograficznych

